

TLAČOVÁ SPRÁVA z agentúry EÚ pre drogy v Lisabone

VÝROČNÁ SPRÁVA 2004 – DESAŤ ROKOV VYPRACÚVANIA SPRÁV

Informácie o drogách v rozšírenej únii sú „čoraz úplnejšie“, hovorí agentúra EMCDDA

(25.11.2004 LISABON **EMBARGO 10.00 HOD. SEČ/Bruselský čas**) Informácie o európskej drogovej situácii, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii, sú „čoraz úplnejšie“, vyhlásila dnes v **Bruseli agentúra EÚ pre drogy (EMCDDA)** pri uvádzaní svojej **Výročnej správy o stave drogového problému v Európskej únii a v Nórsku 2004**.

Agentúra EÚ prichádza s týmto vyhlásením v závere prvej desaťročnice vypracúvania správ a pri predkladaní prvého konsolidovaného prehľadu o európskom drogovom fenoméne v 26 krajinách, od Atlantiku až po hranice Ruska. V poslednom desaťročí agentúra **EMCDDA** spolupracovala s členskými štátmi na vývoji nástrojov na zber údajov a ukazovateľov s cieľom vytvoriť pre tieto krajiny „spoločný jazyk“ na opísanie drogového fenoménu. Podporila aj zriaďovanie národných drogových monitorovacích stredísk v celej Európe, ktoré dnes hrajú rozhodujúcu úlohu pri zbere a interpretácii údajov potrebných na prijímanie správnej politiky.

Riaditeľ agentúry EMCDDA Georges Estievenart hovorí: „Dnes, keď sa blížíme k záveru prvých desiatich rokov našej činnosti, máme hlbšie a širšie poznatky o drogovej situácii v Európe a o prijímaných opatreniach. Vďaka systematickému zberu údajov v ich časovej postupnosti sme schopní identifikovať všeobecné známky stabilizácie či výkyvy v trendoch, zlepšilo sa však aj naše poznanie špecifických problémov v podskupinách, v regiónoch a lokalitách. V súčasnom období prináša monitorovanie rozsiahlejšieho zemepisného územia nové zistenia s novou dynamikou, ktoré spochybňujú niektoré z našich predchádzajúcich predpokladov o povahe a smerovaní trendov. Vcelku možno povedať, že investície do monitorovania prinášajú dnes dividendy a umožňujú nám so sebadôverou hovoriť o podobných aj rozdielnych črtách vývoja drogových problémov v rámci únie.“

K spoločným črtám európskeho drogového problému, na ktoré poukazuje dnešná správa, patrí celková stabilizácia užívania heroínu a injekčného užívania drog. Na druhej strane sa pozoruje nárast užívania iných látok, ako je kokaín, kanabis a extáza, avšak aj skutočnosť, že mnohí mladí Európania dnes intenzívne a pravidelne užívajú kombináciu rôznych látok. Od roku 2000 sa zaznamenáva aj celkovo klesajúci trend počtu úmrtí súvisiacich s drogami, hoci v tomto trende by mohol ešte nastať obrat v **nových členských štátoch EÚ**, ak nebudú rýchlo prijímať primerané opatrenia (pozri dnešné tlačové vyhlásenia č. 8 – „Hlavné body“ a č. 9 – „Vybrané otázky“).

Výrazné rozdiely pritom možno pozorovať aj v ďalších oblastiach, napr. v oblasti infekčných ochorení. Správa hovorí, že niektoré z **nových členských štátov EÚ** zaznamenávajú najrýchlejšie sa šíriacu epidémiu HIV na svete, zatiaľ čo v „starých“ členských štátoch sa situácia u injekčných užívateľov drog celkovo stabilizovala. Vo väčšine krajín **strednej a východnej Európy** je prevalencia HIV u injekčných užívateľov drog v priemere ešte stále nižšia ako 1 % (napr. **Česká republika, Maďarsko, Slovinsko a Slovensko**), čo je podobné výsledkom v susedných **kandidátskych krajinách EÚ – v Rumunsku a Bulharsku**. Správa konštatuje, že hoci uvedené krajiny sa predbežne vyhlí epidemickému rozšíreniu tejto infekcie, pokiaľ sa neprijmú primerané preventívne opatrenia, v blízkej budúcnosti by potenciálny nárast injekčného užívania drog mohol viesť k zvýšeniu prevalencie infekcie HIV aj hepatitídy.

EMCDDA hovorí, že zlepšenie schopnosti monitorovať trendy sa dnes prenáša do rýchlejšieho prijímania vhodnejších politických riešení a protiopatrení. Minuloročné údaje o rozšírení HIV napríklad podnietili prijímanie celého radu opatrení v krajinách, kde v roku 2001 vyvrcholila epidémia HIV.

Estónsko a Lotyšsko napríklad udáva rýchle rozširovanie programov výmeny ihiel a striekačiek v rámci celej krajiny. V poslednom čase hlásia aj pokles výskytu HIV medzi injekčnými užívateľmi drog, hoci je naďalej veľmi vysoký.

Zlepšenie monitorovania trendov prispelo aj k tomu, že väčšina európskych krajín prijala národnú drogovú stratégiu (pozri časť „Národné politiky“). Všetky **nové členské štáty**, ktoré tak urobili minulý rok – napr. **Česká republika, Estónsko, Lotyšsko a Litva** – kladú dôraz na zlepšenie liečby a znižovanie rizík v súlade so stratégiou EÚ pre drogy. Na druhej strane sa v týchto krajinách zvyšuje dostupnosť drogových služieb, avšak ich kapacita a pokrytie je ešte stále príliš obmedzené.

„Počet obyvateľov EÚ v súčasnosti dosahuje 456 miliónov, pričom jeden zo 14 obyvateľov sveta žije v niektorom z 25 členských štátov“, hovorí **predseda agentúry EMCDDA Marcel Reimen**. „Množstvo informácií, ktoré dnes poskytuje EMCDDA, nám pomáha lepšie pochopiť, do akej miery drogové problémy ovplyvňujú týchto občanov Európy a komunity, v ktorých žijú. Pomáha nám však aj uvažovať o politikách a akciách, ktoré členské štáty vypracovali s cieľom odpovedať na komplexnú a mnohostrannú výzvu, ktorú predstavuje užívanie drog“.

Výročná správa 2004 sa uverejňuje len mesiac po tom, ako **Európska komisia** oficiálne vyhodnotila stratégiu a akčný plán EÚ pre drogy (2000 – 2004). Agentúra **EMCDDA** v tomto procese zohrala kľúčovú úlohu tým, že poskytovala technické nástroje na hodnotenie údajov o politikách a analýzu drogovej situácie (pozri tlačové vyhlásenie č. 6 – „Momentky“). Stojí za pozornosť, že Výbor **Európskeho parlamentu** pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci bude diskutovať o zisteniach **Výročnej správy 2004** v rovnakom čase, v akom bude posudzovať odporúčanie **Rady EÚ** o „Európskej stratégii pre boj proti drogám (2005 – 2012)“. Drogová politika EÚ sa v súčasnosti nachádza v rozhodujúcom bode, keď lídri stanovujú nové zámery a ciele na obdobie po roku 2005.

HLAVNÉ BODY SPRÁVY – NAJNOVŠÍ VÝVOJ V OBLASTI DROGOVEJ POLITIKY A LEGISLATÍVY

V správe sa zdôrazňuje úloha, ktorú môžu pri rozhodovaní zohrať informácie o drogách založené na dôkazoch. Najnovší vývoj v oblasti drogovej politiky a legislatívy v roku 2003 uvádzame nižšie:

Vývoj v rámci EÚ

- Jún 2003 – Rada ministrov prijala odporúčanie Európskej komisie o prevencii a znižovaní poškodzovania zdravia súvisiaceho so závislosťou na drogách. Je to prvé odporúčanie EK v oblasti verejného zdravia týkajúce sa drog. Mnohé krajiny už návrhy z tohto odporúčania (napr. zavádzanie iniciatív na znižovanie rizika) začlenili do svojich národných drogových stratégií.
- November 2003 – Európska komisia vydala „Oznámenie o koordinácii aktivít a nástrojov v drogovej oblasti v EÚ“, založené na spoločnej štúdii EMCDDA – Európska komisia. (Štúdia definuje koordináciu ako „integráciu jednotlivých prvkov národných opatrení proti drogám“ s cieľom „harmonizovať činnosť“ a „zvýšiť efektívnosť“). V oznámení sa uvádza, že koordinácia má zásadný význam, ak má EÚ účinne reagovať na drogový problém v celej jeho zložitosti.
- November 2003 – Rada ministrov prijala rozhodnutie týkajúce sa kontrolných opatrení a trestného postihu v súvislosti so štyrmi novými syntetickými drogami: 2C-I, 2C-T-2, 2C-T-7 a TMA-2. Tieto drogy budú následne v členských štátoch EÚ podliehať kontrolným opatreniam a trestným postihom.

- November 2003 – Rada ministrov dosiahla politickú dohodu o rámcovom rozhodnutí zameranom proti obchodníkom s drogami a zločineckým a teroristickým organizáciám získavajúcim finančné prostriedky z obchodovania s drogami. Tým sa vymedzuje spoločná definícia obchodovania s drogami a odporúčaných trestov za tento trestný čin v EÚ. (Toto rámcové rozhodnutie Rada prijala 26. októbra 2004). Europol (2002) odhaduje, že celosvetové výnosy z obchodovania s drogami predstavujú 2 – 5 % svetového HDP.

Národné politiky

- Národnú protidrogovú stratégiu v súčasnosti už prijalo dvadsaťdva z 26 krajín (25 krajín EÚ + Nórsko). Hoci sa tieto stratégie líšia v závislosti od krajiny, majú aj spoločné črty (koordináciu zabezpečujú národné agentúry, dôraz sa kladie na praktickú realizáciu, vykonáva sa monitorovanie a hodnotenie, uplatňuje sa prístup vyvažovania ponuky s dopytom).
- Väčšina krajín prijala pre svoju stratégiu časový rámec v rozmedzí 3 až 5 rokov, ostatné sa rozhodli pre dlhšie obdobie (8 – 10 rokov). Zatiaľ čo niektoré krajiny majú za cieľ vytvoriť „spoločnosť bez drog“, iné si stanovujú za prioritu obmedzenie negatívnych účinkov drog a viaceré stratégie sledujú obidva tieto ciele. Národné stratégie sa obyčajne zameriavajú na nelegálne drogy, ale čoraz viac krajín do nich začleňuje aj alkohol a tabak.
- V posledných rokoch sa upevnil koordinovaný prístup EÚ k drogám (drogová stratégia EÚ a akčný plán na obdobie rokov 2000 – 2004). Budúce smerovanie drogovej politiky v rozšírenej EÚ a skĺbenie 25 drogových stratégií pod hlavičkou EÚ bude úlohou pre holandské predsedníctvo v roku 2004 (stratégia EÚ pre drogy na obdobie 2005 – 2012) a pre luxemburské predsedníctvo v roku 2005 (akčný plán EÚ na obdobie 2005 – 2008).

Národná legislatíva – najnovší vývoj

- *Zhabanie majetku*: **Španielsko, Francúzsko, Írsko, Holandsko a Spojené kráľovstvo** udávajú rozšírenie právomocí na zhabanie majetku obchodníkov s drogami a zločineckých gangov. V **Španielsku** pomáha nový zákon urýchliť odovzdávanie dokumentov potrebných na identifikáciu a zistenie miesta, kde sa nachádzajú zaistené tovary, aby sa mohli reinvestovať do projektov zameraných na ponuku drog a dopyt po drogách (prevencia, sociálna reintegrácia). Rozširuje okruh príjemcov z mimovládnych organizácií a národných verejných orgánov aj na medzinárodné a nadnárodné subjekty a vlády iných štátov.
- *Drogy a vedenie motorového vozidla*: Pre mnohé členské štáty je naďalej veľmi aktuálna otázka vedenia motorového vozidla pod vplyvom drog a jej riešenie. V roku 2003 sa prijali zmeny vo **Francúzsku, Taliansku, Rakúsku a Fínsku** s cieľom spresniť alebo posilniť legislatívu v tejto oblasti. Zaviedli sa skúšky krvi alebo moču vodičov.
- *Legislatíva o kanabise*: V uplynulom roku sa zmenila právna klasifikácia kanabisu v **Belgicku a Spojenom kráľovstve**. V **Belgicku** sa do legislatívy zaviedli nové skutkové podstaty trestných činov. Podľa nich dospelé osoby, u ktorých sa nájde kanabis na osobné použitie bez známok neprípustného správania alebo problematickeho užívania, môžu dostať len pokutu a/alebo sa musia zaregistrovať na polícii. Neprípustné správanie alebo prítiažujúce okolnosti, ako je prechovávanie drogy v prítomnosti maloletých, sa však môžu trestať odňatím slobody. V **Spojenom kráľovstve** bol kanabis preklasifikovaný z triedy B do triedy C a jeho deriváty z triedy A do triedy C podľa britského systému a maximálny trest za ich prechovávanie na osobné použitie je dnes odňatie slobody v trvaní dvoch rokov. Policajné smernice odporúčajú, aby sa zatýkanie za prechovávanie drogy vykonávalo len za osobitných okolností, ako je napr. fajčenie na verejnosti alebo v blízkosti maloletých.

Poznámky:

Toto všeobecné tlačové vyhlásenie dopĺňajú dve ďalšie, ktoré sa zameriavajú na štatistiky a hlavné trendy. Tlačové vyhlásenia v 20 jazykoch ako aj **Výročnú správu**, **Štatistický bulletin**, **Súhrny situácie v jednotlivých krajinách** a **Národné správy siete Reitox** nájdete na <http://annualreport.emcdda.eu.int>

Aby sa nepreťažila hlavná internetová stránka, **EMCDDA** sprístupní aj alternatívnu internetovú stránku <http://emcdda.kpnqwest.pt> umožňujúcu prístup k správe a k tlačovým vyhláseniam.